

Bo Strömberg – landskapets uttolkare

Bo Strömberg (1930–2025) var under många år lärare i naturgeografi vid Stockholms universitet och han har lärt många blivande geograflärare att se och tolka landskapet. I en nekrolog i Dagens Nyheter (2 maj 2025) skriver dagens naturgeografer bland annat att han:

... deltog i expeditioner till Svalbard i mitten av 1960-talet där han studerade spåren av tidigare nedisningar, främst genom analyser av isräfflor. Han gjorde senare undersökningar i Sverige, där studier av varvig lera blev hans fokus. Det ledde till en doktorsavhandling 1971 om inlandsisens tillbakadragande i området kring Ålands hav. Under hela sin karriär jobbande han sedan med lervarvskronologi och dateringen av inlandsisens reträtt i Sverige och Finland för cirka 10 000 år sedan.

Bosse berättar själv om sin väg till geografin:

Höstterminen 1954 började jag mina geografistudier, samma termin som Gunnar Hoppe tillträdde professuren i det odelade ämnet geografi. För att bli antagen krävdes godkänt på ett skriftligt inträdesprov. Jag som bara hade läst geografi under två år på gymnasiet fick lov att läsa några gymnasieböcker och därtill delar av Magnusson – Lundqvist – Granlund: Sveriges Geologi för att klara provet. Det gick bra och jag fick tillträde till Geografiska institutet, Stockholms Högskola. Tillträde till källa-

ren skedde vid en ceremoni som Staffan Helmfrid har beskrivit i minnesskriften ”Geograferna på ’Kullen’ 1934-1985”. Vi leddes av någon av amanuenserna, en efter en, nedför den branta trappan med bindel för ögonen. När bindeln togs av, befann vi oss bland veteranerna i den av stearinljus upplysta källaren. Ingen nollning, bara vänlig inbjudan att ta plats vid en välkomstsupé.

Såväl Hans Ahlmann som Gunnar Hoppe hade sina akademiska rötter i Uppsala. Det låg därför nära till hands att knyta vänskapsband mellan geograferna i de båda städerna. Detta kunde ske genom att bjuda in till seminarier, men under några år genomfördes också utomhustävlingar kallade Davis’ Cup. Davis var i detta fall William Morris Davis, den kände geomorfologen. Mest populär bland tävlingsgrenarna vintertid var tefatsäkning nedför Slottsbacken i Uppsala respektive utför Kullen i Stockholm. Banorna fick prövas ut noga i förväg, och inga olyckor inträffade. Vid efterföljande föredrag och supé presenterades pågående forskning. Bland Uppsalas naturgeografer stod de fluviala processerna i förgrunden, i Stockholm glaciologin och den glaciala morfologin, så det var av intresse att få ta del av det allra senaste på områdena.

Ur Bo Strömberg: Minnen från postseminarier och andra nöjen på kullen.

Några minnen av Bo Strömbergs lärarverksamhet

Thomas Lundén:

Sensommaren 1963 ringde en Bo Strömberg från Stockholms universitet och meddelade att jag antagits på en reservplats till kursen i geografi för 2 betyg. Under karteringen av Observatoriekullen fick vi ett kompendium i namngeografi med oräkneliga namn på floder, berg, städer och länder. En student frågade oroligt vad vi behövde kunna. Bosse: Ingen fara, bara det som kommer på skrivningen. I slutet av september ledde Bosse en exkursion till Uppsala (åsen), Vänge (granit), Billud-den (landhöjning, klappersten, isrecessionen, dödis), Klocksberget (Norrländsterängens gräns), och Fryksås (Siljansringen med mera).

Mot slutet av kursen våren 1964 hade jag turen att få följa med naturgeograferna på Bosses exkursion till Tyskland. Först det säregna marsklandet och vadehavet i Nordfriesland med krumuddar, tidvatensströmmar och torvbrytning. Sedan det spektakulära Eifel i Rhenlandet med ned-sänkta meandrar (Rhen och Mosel) och vulkanism (med *vin-terroir*).

Långt senare ledde Bosse och jag en exkursion för Geografiska Förbundet till Dalsland. Vi följde den Mellansvenska ändmoränzonen genom Dalsland till de spektakulära bildningarna i Dals-Ed. Bosse argumenterade mot en äldre geografilärare om moränbegreppet just i randzonen. Vi besåg även ett konglomerat i fast berg i Dalskog.

Under senare år stötte jag ibland på Bosse i Roslagen, men jag minns honom varje gång jag sätter mig på en blankslipad berghäll med synliga isräfflor.

Margareta Ihse:

Bosse lärde mig förstå och läsa landskapet, och dess historia; hur man kunde tolka formerna och förklara deras ursprung. Det gjorde han med hjälp av hela kroppen och armarna. Hans entusiasm smittade. Från början var jag väl inte alls intresserad av lervarv, men att lyssna på Bosse gjorde att jag inte kunde bli annat än fascinerad. För mig gav detta en förståelse och grund för landskapet som helhet, där jag kunde applicera mina detaljkunskaper om växter, som jag hade tittat på genom lupp, och fåglar, som jag tittat på genom kikare. Och flygbilderna gav mig sen också möjlighet att studera landskapet från ett översiktligt perspektiv. Det enda vi inte var överens om var hur man skulle betrakta kalhyggen. Jag tyckte de var förfärliga. En våldtäkt på naturen och skogens ekologi. Han tyckte de var bra, för när träden var borta kunde man se formerna ordentligt.

Margareta Ihse, professor emerita i ekologisk geografi,
e-post margareta.ihse@natgeo.su.se

Thomas Lundén, professor emeritus i kulturgeografi,
e-post thomas.lunden@sh.se